

Zpráva o případech bez nápravy

podle § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv

Vyrozumívám Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, v nichž se mi nepodařilo dosáhnout dostatečných opatření k nápravě, přestože jsem vyrozuměl nadřízený úřad nebo vládu nebo jsem svá zjištění ze šetření zveřejnil podle § 20 zákona o veřejném ochránci práv.

A. Ochránce se zastal stěžovatelky, jejíž dům je ohrožen sesuvem zeminy (sp. zn. 6834/2023/VOP)¹

- I. **Rozhodnutí, kterým stavební úřad uložil povinnost postavit opěrnou zed'**
k ochraně území proti sesutí, musí úřad vymáhat efektivně. Efektivním způsobem exekuce je provedení náhradního výkonu, jehož podstatou je, že stavební úřad zajistí postavení opěrné zdi namísto povinného.
- II. **Stavební úřad postupuje v exekuci podle správního rádu, nikoliv podle stavebního zákona.**

Stavební úřad uznal námitky stěžovatelky, že v důsledku výstavby bytů v sousedství došlo k narušení stability jejích pozemků a staveb. Uložil proto stavebníkovi bytů povinnost postavit opěrnou zed'.

Jelikož stavebník povinnost nesplnil, stavební úřad přistoupil k exekuci. Povinnost postavit zed' vymáhal ukládáním donucovacích pokut. Stavebník pokuty uhradil, ale zed' nepostavil. Nemovitosti stěžovatelky jsou nadále poškozovány.

Stavebnímu úřadu ochránce vytkl, že zvolil neefektivní způsob exekuce, kterým oddaluje faktické řešení vážného problému. Vyzval jej, aby přistoupil k provedení náhradního výkonu rozhodnutí a zajistil postavení opěrné zdi namísto povinného.

Stavební úřad argumentaci ochránce odmítl. Uvedl, že případ postoupil jinému stavebnímu úřadu, jelikož podle „nového“ stavebního zákona už není příslušný k vedení exekuce.

S názorem stavebního úřadu ochránce nesouhlasí. „Nový“ stavební zákon nemá na exekuci vliv. Stavební úřad je k jejímu provedení stále příslušný, a zároveň povinný. O nezákonnému postupu stavebního úřadu proto ochránce vyrozuměl krajský úřad.

¹ Zpráva o šetření, závěrečné stanovisko a vyrozumění nadřízenému úřadu jsou dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezena/Edit/13684>.

B. Ochránce se neúspěšně pokusil přimět Všeobecnou zdravotní pojišťovnu a Ministerstvo zdravotnictví, aby přijaly příznivější výklad ve věci skončení nezaopatřenosti dítěte (sp. zn. 2690/2023/VOP)²

Mladý dospělý by se měl považovat za poživatele důchodu pro invaliditu třetího stupně (tj. za zaopatřeného ve smyslu § 11 odst. 3 zákona 117/1995 Sb.) až ode dne, kdy poprvé obdrží výplatu invalidního důchodu. Výklad, že jím je již od vzniku nároku na důchod, může mít velmi negativní dopad, a to zejména pro rodiny, které využily svého práva a migrují mezi členskými státy Evropské Unie.

Syn stěžovatelky pobíral německý příspěvek na péči (jeho otec pracoval v Německu, rodina proto podléhala německým předpisům sociálního zabezpečení). Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) mu později přiznala od 18. roku věku český invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně (tzv. invalidní důchod z mládí). Všeobecná zdravotní pojišťovna (VZP) ho v návaznosti na to zpětně zdravotně pojistila v České republice, kde celá rodina žila. Kvůli tomu mu však německá zdravotní pojišťovna následně vyměřila přeplatek na německé dávce.

Pro určení, odkdy syn stěžovatelky začal být zdravotně pojištěný v České republice, bylo rozhodné, kdy přestal být nezaopatřeným dítětem. Zákon stanoví, že dítě se považuje za zaopatřené, pokud je poživatelem invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.

Protože se ochránce setkal s dvojím možným výkladem pojmu „poživatel důchodu“, požádal o vyjádření Ministerstvo práce a sociálních věcí, které je ústředním orgánem státní správy pro oblast státní sociální podpory (z ní se vychází i pro účely zdravotního pojištění). Ministerstvo mu odpovědělo, že dlouhodobě zastává názor, že dítě se stává poživatelem invalidního důchodu až ode dne, kdy poprvé obdrželo výplatu invalidního důchodu. S tímto závěrem se ochránce ztotožnil a seznámil s ním VZP.

VZP s předmětným výkladem nesouhlasila. Trvala na tom, že je určující, odkdy má dítě nárok na výplatu důchodu, a nikoli kdy mu ČSSZ důchod fakticky vyplatila. Ochránce se proto obrátil na Ministerstvo zdravotnictví a žádal ho o nápravu. Ministerstvo se však přiklonilo k výkladu VZP.

C. Chybějící souhlas rodiče jako podstatná vada žádosti o změnu příjmení poručence (sp. zn. 3379/2024/VOP)

Zákon o matrikách nestanoví jako povinnou přílohu žádosti o změnu příjmení souhlas rodičů poručence. Chybějící souhlas proto nemůže představovat podstatnou vadu žádosti, která by bránila pokračování řízení.

Stěžovatelé jsou poručníky nezletilého dítěte a chtěli, aby dítě mělo jejich příjmení. Soud jim povolil podat žádost o změnu příjmení. Když ji podali, matriční úřad je vyzval, aby doložili také souhlas matky dítěte. Upozornil je, že pokud souhlas nepředloží, řízení zastaví kvůli podstatným vadám žádosti. Protože souhlas matky nepředložili, matriční úřad řízení skutečně zastavil. Jeho rozhodnutí potvrdil krajský úřad.

² Zpráva o šetření, závěrečné stanovisko, vyrozumění nadřízenému úřadu jsou dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezeno/Edit/13398>.

Snažili jsme se matriční i krajský úřad přesvědčit, že původní žádost nebyla natolik vadná, aby muselo dojít k zastavení řízení. Upozorňovali jsme, že zákon o matrikách souhlas rodiče se změnou příjmení nestanoví jako povinnou přílohu žádosti. Samo rozhodnutí soudu, kterým poručníkům povolil podat žádost o změnu příjmení, šlo posoudit jako podklad pro změnu příjmení. Matriční úřad se s ním proto měl v rozhodnutí vypořádat. Matriční a krajský úřad se s naším názorem neztotožnily. Jejich postup potvrdilo Ministerstvo vnitra.

Brno 30. dubna 2024

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(elektronicky podepsáno)